

Kotimaa 00:00 06.11

Niin lähellä, niin kaukana

Karjala lohkaistiin Suomesta 60 vuotta sitten syksyllä. Siitä lähtien luovutettua maata on haikailtu takaisin. Palauttamista pidetään kuitenkin mahdottomana.

Suuri vääryys, kansallinen murhenäytelmä, Stalinin loukkaus pienelle kansalle, historiallinen ryöstö. Karjalan menettämisellä on monta nimeä.

Syksyllä 60 vuotta sitten Suomi ja Neuvostoliitto tekivät välirauhan, jossa kymmenen prosenttia Suomen maista siirtyi Neuvostoliitolle.

Suomesta leikkautui irti Viipurin, Sortavalan ja Käkisalmen kaupungit, Koiviston ja Lahdenpohjan kauppalat sekä 39 maalaiskuntaa. 21 kuntaa menetti osia alueistaan, myös Pohjois-Suomessa.

Karjalainen heimo lähti liikkeelle satavuotisilta asuinsijoiltaan ja pui mennessään nyrkkiä. Kodin jättäminen uusille isännille tuntui pahalta, mutta Karjalan menettäminen täysin epäoikeudenmukaiselta.

Olkoon, että Suomi oli astunut jatkosodassa vanhojen rajojen yli mennen syvälle naapurin puolelle Itä-Karjalaan.

Mutta sitä ennen Stalin oli kyllä hyökännyt tänne talvisodassa, ja laatinut Saksan kanssa Molotov-Ribbentrop-sopimuksen, jossa Suomi niputettiin Neuvostoliiton alusmaaksi.

Vääryys vaatii oikaisua. Välirauhasta lähtien Suomessa on elätelty toivoa Karjalan palauttamisesta.

Aluksi arasta asiasta puhuttiin hiljaa, kiertäen ja kaartaen. Presidentti Urho Kekkonen saattoi kalareissuillaan kysäistä presidentti Nikita Hrushtsheviltä, että mahtaisiko Neuvostoliitto tehdä Karjalan suhteen Porkkalat eli luovuttaa takaisin. Ei mahtanut.

Toisinaan vaiettiin pitkiksi ajoiksi. 1970-luvulla palautuksen haikailijoita pidettiin vaarallisina pölvästeinä. Rockyhtye Sleepy Sleepersin huumorilevyä Takaisin Karjalaan ei soitettu radiossa eikä baarien jukebokseissa.

Karjala pysyi avoimena haavana sukupolvesta toiseen. Kunnes alkoi tapahtua.

Neuvostoliiton hajottua 1991 useat kansalaisjärjestöt uskaltautuivat vaatimaan pakkoluovutettuja alueita äänekkäästi takaisin. Ihmeteltiin, mitä Venäjä teki pajukoksi päästämällä Karjalalla.

Alkoi toiminnan aika. Valtiojohdon haluttiin esittävän Venäjälle neuvotteluja Karjalasta.

Mahdollisuuksien ikkunan arveltiin avautuneen heinäkuussa 1992, kun tuoreen Venäjän presidentti **Boris Jeltsin** saapui vierailulle Suomeen.

"Jeltsin ymmärsi tuolloin, mitä Neuvostoliitto oli Suomelle aiheuttanut. Hän oli erittäin myönteisellä päällä", sanoo ministeri **Max Jakobson**, joka entisenä viipurilaisena on seurannut Karjalasta käytyä keskustelua.

Karjalaiset pistivät kaiken toivonsa presidentti **Mauno Koivistoon**.

Vierailu alkoi lupaavasti. Jeltsin pyysi Koivistolta anteeksi Neuvostoliiton tekosia.

Junamatkalla Helsingistä Turkuun presidentit olivat keskustelleet maiden välisistä sodista, jolloin Koivisto oli kertonut Suomen näkemyksen talvisodan synnystä. Jeltsin oli nyökytellyt, tuntunut käsittävän. Vielä kaksi vuotta myöhemmin Jeltsin oli todennut Stalinin aloittaneen hyökkäyssodan Suomeen ja sen olevan tuomittava teko.

Jeltsinin avomielisyyden on arveltu johtuneen huonosta kansallisesta omastatunnosta. Venäjä häpesi edeltäjävaltion julmaa politiikkaa pieniä maita kohtaan. Iso maa halusi hyvittää vääryyksiä.

Karjalaa takaisin toivoneiden mukaan Koivisto ei tajunnut tarttua tilaisuuteensa ja avata keskustelua. Hänen kerrotaan vain huitaisseen kädellään, että menneet ovat menneitä, antaa jo olla.

Jeltsinin ja Koiviston keskustelusta liikkuu mitä hurjimpia huhuja.

"On väitetty, että Jeltsin olisi tuolloin tarjonnut Karjalaa takaisin, mutta mitään tietoa tai varmaa dokumenttia ei ole esitetty. Joten se siitä", Jakobson huomauttaa.

Hän kuitenkin arvelee, että jos Jeltsin olisi hallinnut pitempään Venäjän ulkopoliittikkaa, "niin jotakin olisi voitu ruveta puhumaan".

Toiveiden tynnyri täyttyi valtavalla pettymyksellä. Vähäinenkin menetetty mahdollisuus kaivelee päivä päivältä enemmän, sillä tänään **Vladimir Putinin** johtama Venäjä ei elä tunnontuskissa.

Rajaa pidetään mahdottomana siirtää tähän maailmanaikaan. Aasian puoleisten valtioiden kanssa painiskeleva Venäjä ei ala pohtia alueluovutuksia luoteiskolkassaan.

"Ei ole mitään mahdollisuutta saada Karjalaa takaisin. Ei ole realistista uskoa palauttamiseen. Jos Venäjä hyväksyy yhden rajasiirron, niin se joutuisi vastaavan eteen muuallakin. Putin ei sellaista halua", Jakobson pohtii.

Karjalan mahdollinen palauttaminen saattaisi Jakobsonin mukaan aiheuttaa jälkipyykin toisen maailmansodan muovaamalla rajoilla. Pyykkejä siirreltäisiin pian monin paikoin Euroopassa.

"Puolan ja Saksan sekä Tshekin ja Saksan kesken syntyisi heti paineita. Myös Unkarilla on avoimia asioita. Karjala -kysymys ei ole yksittäinen, vaan se kytkeytyy koko maanosan historiaan, eurooppalaiseen järjestykseen."

Näin suomalaisten hellimä Karjalan palautus on pattitilanteessa.

Samaan aikaan alue kurjistuu. Keskushallinto ei sijoita ruplaakaan karjalaisiin investointeihin. Väki vähenee Laatokan molemmiin puolin.

Petri Laukka